

DIURNALU GLUMETIU SOCIALE-POLITICU-TOCU.

Fôia acést'a ese in tóta domineca,
— dar prenumeratiunile se primescu
in tôte dîlele.

Pretiuu pentru Ostrunguri'a: pre ann
6 fi. pre 1/2 de ann 3 fi. pre unu tri-
luniu 1 fi. 50 cr.; éra pentru Strai-
netate: pre ann 8 fi. pre 1/2 de ann
4 fi. pre unu triluniu 2 fi. in v. a.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Tôte siodeniele si hani de prenu-
meratiune sunt de a se tramitè la
Redatiunea diregiute a diurnalului:
Aradu, Strat'a Teleki-ana, nrulu 27.

Insertiunile se primescu cu 7 cr. de
linia; si 30 cr. faese timbrale.

Marele si nemurtoriuu poetu alu Ro-
maniei si parintele literaturii romane **IONN
Heliade Radulescu** a trecut astadi in
cea-l-alta viétia, dupa o lunga si durerósa
bóla. Si-a datu sferisutulu fisicu celu mai
mare poetu ce a avutu Romani'a, acéla
ce antaiu ne-a invetiatu pre toti a scrie
si ceti romanesce cu literele strabune, acéla
care a sciutu sa inspire si propage cu mai
multa taria si amore sentimentulu de
nationalitate! . . .

Ionu Heliade Radulescu, discipu-
lulu lui *Lazaru*, este un'a din gloriele Ro-
maniei; este unu adeveratu regeneratoru
alu romanismului.

Elu a incetatu de a mai vietiui astadi;
dara spiritulu seu, dara anim'a s geniulu
seu va fi in veci pr'intre noi si cu noi.

Celu ce a traitu ca **Heliade** nu móre
neci-o-data! . . .

Posteritatea romana ii va conservá o
eterna memoria si recunoscintia! . . .

Ce e nou in lume si in tiéra?

Francesii si burcusii pare ca nu s'au tractatu des-
tulu; incepu de nou a ochi unulu catra altulu. Aerulu
pute a silitra.

Solulu rusescu a facutu visita lui Deák, si s'a
dechiaratu, cum-ca atatu Austro-Ungari'a, catu si Rusi'a

au necesitate de — pace. Numai cozaculu dracului nu
spune, pone candu are Rusi'a de ougetu sa lase du a-
lismulu — in pace?

Foile speculante jidovesci mai in dîlele trecute
scornira despre Domnulu Carolu, cum-ca are de gandu
sa abandoneze Romani'a; in totu lucrulu inse este numai
atát'a adeveru, ca Domnitiuru parascesce pre unu tempu
óre-care capital'a si caletoresce spre Moldov'a
pentru a vedè cladirea cailoru ferate. Trebue cunoscutu
némtiulu: unde se pune, e ca ómid'a; nu poti scapá
de elu neci cu sil'a

Don Amadeu se mai sustiene in Spani'a — cu
pusc'a; ér Domnulu Carolu in Romani'a — cu p.
de Bismark.

In Vaticanu Infallibilitatea Sa Piu alu IX-lea
binecuventandu tôte tiercele europene, a blagoslovitu si
Austri'a. — Foile magiare sunt fôrte iritate, ca-ci
S. S'a n'a facutu amintire de Ungari'a, — si dicu,
cum-ca aspira in contra intregitatii statului ma-
giaru. Suntemu curiosi: óre nu-lu voru duce si pre S.
S'a in monastirea d'in Vatiu?

„I'am.“ scrie: Acéla, carele se crede de pricoliciu
e bolnavu in mintea sa, pricolicismulu la romani e
numai credintia desiérta, — si in fine ca nu numai in
tempulu mai vechiu, ci si adi se vindeca pricolicii —
in cas'a nebuniloru.

Redactorele „Patriei“ a abdisu de la „dirloga“,
si merge la Lugosiu de Kortés in favorea lui
Osend'a.

Satumarenii au combatutu pre acéla, cari i-au
numitu mamaligari, — dovedindu, cumca sunt domnii
fii ai lui Dragosiu.

Infallibilitatea S'a providentialulu si-a mancatu ome-
ni'a cu tóta lumea paméntesca; neci ca voiesce sa si-o
repare numai in lumea venitória.

DOINE DE SUB VIELE LOGOSIULUI.

Voiu se iéu lir'a la mana,
Sà vi cantu éra de doru.
— Cantaretiu de septemana *)
Stringe-ti córd'a de fuioru!

I.

Ah! de ieri de-a-l-alta-ieri
Infrundiescu si meri si peri,
Tu baditia esci deochiatu
Si cu cós'a la sapatu
Si cu sap'a la cositu,
Ce baditia m'ai pornitu?
— Vin' 'napoi, cà tu ai datu
'n urm'a rea celui spurcatu!

II.

Baditia baditiulu meu,
Sufletu for' de Ddieu,
Vedi colea unu Priculiciu
Acusi dracu, acusi ariciu,
Si jidanu si-apoi crestinu,
Si-apoi miere de pelinu.
— Vina, vina, inapoi
Pon' ce trece celu strigoiu!

III.

Frundia verde lemnu strimbatu, —
„Patri'a“ s'a sufulcatu
Cu negréla a albí
'n-omenia pre fratii
Si obele a croi,
Ca sà salte vungurii.
— Tu baditia d'in „Consortiu“
Neleutu te mi mai porti!

IV.

Frundia verde oglicei, —
Càti romani mai sunt misiei
Mi se tundu si-apoi se radu
Cu celu briciu alu lui Árpád, —
'n càtu schidóle-au mai remasu
For' de facie, for' de nasu.
— Tu baditia mi ti-ai tunsu
Omeni'a pre ascunsu!

V.

Frundia verde si de aiu, —
Tempuri rele Dómne vai!
Fete multe, bani pucini
Si usia fore titini,
Si móra la scapatatu,
Si nimic'a-asiguratu.
— Baditia nu te 'ncercá,
Numai mór'a-a cumpará!

Contele.

*) Ma mai bine si de o luna.

Red.

Hunfalvy et Comp. despre Romani.

Dlu H u n f a l v y s'a produscatu mai in dílele trecute
in academi'a científica magiara. I-a succésu de minune;
a castigatu placere delà toti socii sei. A vorbitu despre
romani, servindu-se de scrierile nemtiloru ingamfati, si

anume de „Romänische Studien“ ale lui Rös-
sler. — Ni néga chiar si originea romana, latinita-
tea. Afirmá, cum-cà noi amu fi nisce venituri si
nu locuitori vechi, mosteni ai Daciei Traiane si Aure-
liane. *Anonimus Belae regis notarius* — dupa ds'a — e
mintunosu, si scrie despre noi neadeveru.

Éta cum facu magiarii sciintia dupa socotél'a loru.
Sub masc'a de sciintia voiescu a ni rapí dreptulu isto-
ricu, celu avemu de 18. seculi in patri'a nóstra.

Diuariulu mameluciloru „Pesti Naplopé“ reproduce
batjocurile lui Hunfalvy despre romani cu mare *osten-
tatiune*, numindu-ne: *oláh, rumun, rumén*, si cum i vine
la gura. Ce ar díce óre ei, candu i-amu numi si noi:
mogyor, mager, turci, mongoli etc.?

Pentruce nu reproducu ei óre dela nemtii ingam-
fati si cele ce le-au scrisu despre ei? Ei ast'a nu li
vine la socotéla. Si decumva „Anonimus“ minte, atunci
ei n'au istoria, n'au trecut de dómne-ajuta; atunci sunt
intru adeveru selbategi: „Alföld“-ulu loru este si astadi
pamentulu talhariloru, ucigasiloru.

Asié scriu nemtii despre ei. Aiba bunetate si sà
le puna mai inainte tóte aceste in feréstra, apoi sà
vina a ne batjocuri pre noi.

In tóta diurnalistic'a magiara, foile mameluciloru,
ce apartienu lui Deák, sunt cele mai scandalóse si inju-
ratorice pentru romani.

Si in casulu, candu Transilvani'a s'ar misicá d'in
passivitate: atunci n'ar merge in stang'a, ci in drépt'a?
— Sà luamu bine sém'a, drépt'a lui Deák e ca mutulu
carele tace si pe dosu te frige pone la sufletu. Dovéda
este tóta activitatea ei; dovéda legile draconice asupri-
torie pentru natiunalitati.

Sà fimu una-data orientati. sà tineniu numai
atunci cu careva partida magiara, candu acea merita,
candu aréta in fapta, cà voiesce dreptate.

Ér pone atunci sà nu credemu neci unei-a; ci sà
fimu cu totii de partida natiunale opozi-
tiunale!

Giguri-Miguri.

[†] (*Ursil'a*) Unu némtiu si-castigase in Americ'a un'a
avere frumósa d'in vendiarea laptelui. Cu dóue punge
pline de galbeni plecá spre a se întórce in patri'a sa,
si pe nae numera inca odata banii dintr'o punga. N'a
proclata de maimutia priviá la dinsulu. Abia numerase
galbenii si incepuse a legá pung'a, candu maimuti'a
sari pe neaseptate, smulse pung'a din man'a omului
si intr'unu minutu se urcá cu dins'a pe verfulu catar-
gului corabiei. Acolo in inaltíme, desfacú pung'a laptari-
ului si privindu cu placere la aurulu celu scilpiciosu,
incepú sà arunce perondata câte unu galbenu in mare
si altulu pe podulu corabiei; dupa ce fini maimuti'a, lap-
tariulu jefuitu, care priviá desperatu, dar inactivu la
jocu, díse uinitu: „Acést'a trebue, c'a fostu draculu
impeliatu, càci ceea ce au provenitu d'in apa, o dà
apei, ér ceea ce au provenitu d'in lapte, mi-o reintórce“

** (*Un'a nóua facie in sant'a treime*.) *Catolicii*
d'in Siagu se servescu la facerea crucei in tempulu
mai nou de un'a formula nóua; ei dicu adeca acum'a:
„In numele tatalui, fiului, santului spiritulu si alu papei,
aminu!“ Saghiani credu de securu, cà patru fecie
potu mai multu ajutá, decâtu trei.

Lucruri ciudate la Pute-a-Pesce.

In 20. Fauru sér'a la ¼ 9 óre a esundatu *Tis'a*
(Thaisz) tóta Pest'a, si Dunarea a facutu-o sà curga
spre Vien'a; in capitala inse n'a facutu dauna numai
intru un'a casa, ce este asediata pe strad'a, numita
dupa uniculu intieptu alu magiariloru *Deák*, a carei'a
locuitori si óspeti, — ce constau mare parte d'in
nemesi, cu votu virilu si nominalu, si parinti ai
tierii, — i-a captusitu si innecatu cu totul.

Acești aristocrati și parinți ai poporului adică, după datin'a lor, joacă în bani jocuri hazarde, în contr'a legilor tierii, ce ei și parinții lor le-au creat, rîdîndu în pumni de lumea cea proastă, care nu știe, cum-că ei numai pentru acea aduc legi, ca să se țină de ele cei prosti, și cei ce le dau pre di 5 zloti, ca ei apoi să-i prepadăscă; ei ei nu sunt îndetorati a le respecta.

Cum dîseram deci mai susu i-a înneatu Tis'a (Thaisz). Decumva voru să reinvieze de nou. vomu mai reveni la densii.

Apoi dîcă frații magiari, cumcă romanulu nu respecta legile tierii. — Ba tocmai acea e gresiel'a, cum-că numai romanii le respecta; ma încă le pre-respecta.

NU M'ASI VINDE.

De mi-ar dá ori-cátu dobenda,
Nu m'asi vende lui OSEDA,
Care știu că ar dori
Pre romani a-i nemici

Si mi-ar fi chiaru și rusine
Să-mi vendu dulcea-mi natiune
Nu mai pentru-unu osu de rosu,
Ca și IUD'A pre CRISTOSU. . .

Cum se pôte dar să fia
Romanu bunu și de-omenia;
Pentru-unu picu de rachióra
Natiunea să si-omóra.

COLINDĂTORII.

I.

La LUGOSIU.

Tarostele, Mitrasiu Jani celu frumosu: Colindati, fetiori, colindati, — că bine capetati! — Se sculă jupanulu *Ondrasiu* d'o luna, d'o septemana, să ni faca nœ mare indemana; si-bagă man'a pone 'n cotu, și ni scöse nœ-unu *zglotu*; dar' nœ nu ni pare că-e unu *zglotu*, ci ni pare că-e o comóra craiăscă, ca Ddieu pre jupanii *Ondrasiu*, *Lonyai* și *Deák* multi ani să-i traiăscă.

Colindatorii:

Fa-te Jani veselu, bunu,
Noi mergemu la isti domni bunu
Totu cantandu și colindandu,
Pre *Osend'a* laudandu.

Tarostele, Mitrasiu Jani celu frumosu:

Să fti copii sanetosi,
Ca să mergeti la itrosu,
Susu colo la Pute-a-Pesce,
Să-mi aduceți buna veste.

II.

La PUTE-A-PESCE.

Colindatorii: Veseli te vei jupane gazda? — Noi suntemu solii tramisi de *Jani* celu frumosu, și amu venitu să ne inchinam Mariei Tale.

Osend'a Banatului: No, binye, sze áugye pe voi cse styi?

Colindatorii:

Ce sêra-e dá asta sêra?
Sêr'a mare-alegeriloru,
Că-a nascutu și *Szende* sfantulu
Ôre unde în Lugosiu, —
Colea 'n ieslea popiloru,
Popiloru supusiloru,
Lui-Mitrasiu *Jonu* celu frumosu.
Vivat *Szende* pentr'unu *zglotu*!

Osend'a Banatului: Destulu, kedves polgártárs,
știu eu ce trabe la voi, numai apoi să fti și voi ómeni.

Colindatorii: Uiu-iu!

Ecoulu (resunetulu): — Dracu de-i dù!!

PANDA SI MANDA.

T. Ce escii asiè de tristu ortace Mando?

M. Cum să nu fiu tristu, candu și speranti'a d'in urma m'a parasitu.

T. Care sperantia?

M. Dapoi se dicea că vine imperatulu și pre la noi, ca să mai védia și să mai mangaie și necasurile nòstre.

T. Și apoi?

M. Apoi elu a venitu, dar' în locu de usiurare, ni a mai crescutu necasurile.

T. Cum se pôte?

M. Asiè, că ieri mai facuram încă unu *aruncu nou* pre satu și pre bietii sateni, — ca să scótemu speșele cari le-a facutu Dlu notariu cu chinezulu (judele) satului în caletori'a loru facuta d'in porunc'a solgabiraeloru, pentru ca să védia pre imperatulu.

Ceea ce duoi insi o știu, nu mai este secretu.

O muiere s'a îndragitu în pop'a *Ilia* d'in . . . care avea unu calu rosu cu unu bratiariu preste mediulocu. S'a întemplat, că barbatulu muierei s'a dusu cu slug'a lui *Iuonu* la aratu, și s'a dusu și pop'a totu în diu'a aceea éra la aratu. Muierea vedi bine a remasu a casa, să faca de prandiu, și să dnea la barbatu; deci dîn's'a viclêna ce éra a friptu pui, și a plecatu cu prandiulu, cu gandulu inse: puii la pop'a, și ce-e mai reu gatitu la barbatu. — Slug'a *Iuonu* a știutu de dragostea acést'a, și s'a grigitu cu unu darabu de pandia; și la vremea prandiului a legatu cu acést'a unu calu preste mediulocu. Muierea mergendu și la pop'a gandindu, vede calulu cu bratiariu, și în locu de popa, merge la barbatu. Barbatulu i însémna aoleo: ce bucate bune ai facutu tu astadi! La ce ea i respunde: dar mi-a fostu mila de tine! — numai ea fi delocu cu vorb'a acî'a: —

chiamă, te rogu și pre parintele să prândieșca cu tine. Du-te Iuone! dăce barbatulu catra sluga — și chiama pre parintele. Dara Iuonu cu minte, mergendu pone la pop'a. a lasatu pre drumu nuci, și cum ajunge la pop'a i dăce: parinte! gazd'a meu a auditu că iubesci pre stapan'a. — padiesce-te! Slug'a vine 'napoi și spune: Stapanu! parintele nu vre să vina pone nu-lu chiami Dumniata. La ce betulu gazda plecă de locu să-lu chieme, și mergendu astringea la nuci depre pamentu, firesce cele aruncate de sluga. Ce vediendu pop'a de locu cugetă. că stapanulu se grigescu cu petrii de a aruncă dupa elu; deci o taiă la fuga strigandu: *muierea ta e de vina prostule!* Dar barbatulu nesciindu nimică de tôte vorbele aceste, se rentorse la plugu pentru ca să prândieșca. Candu slug'a vediu, că stapanulu vine, indata spuse catra stapan'a sa: curi iute in satu, că ti-arde cas'a. că vedi că și parintele fuge ca să stinga foculu. — Dupa ce barbatulu sosi, lu-intrebă pre sluga: da unde fuge muierea mea? Iuonu i respunde: apoi a dăsu, că s'a aprinsu cas'a. Barbatulu infricatu lasa prandiulu și cure și elu. Candu elu ajunse la usia, muierea gandindu că acum' o să patieșca reu pentru necredinti'a ei, i iesi 'nainte: „— — iërta-me pentru Dumnedieu santulu dragu barbatielulu meu! că numai de două ori m'am intalnitu cu pop'a pone acum'a.“!!

Barbatulu incremeni de cele ce audise a casa pre neasceptate; dar' Iuonu alu draculu remanendu la campu afore, intru aceea a mancatu bine totu prandiulu celu bunu pone ce s'a dogoditu, de și nu pentru elu a fostu gatitu!

Scalusielu.

A. și B.

A. Óre déca ar scí Maiestatea Sa imperatulu, cumcà fõispanii pr'in solgabiraele loru, taman in tempulu cestu de fõmete, și candu si-ar mai potè și bietulu tieranu castigá cu lucrulu campului vre o bucatura de pane pentru copilasii' sei, i-a silitu a merge sub comand'a notariloru comunali, caror'a apoi firesce éra-si bietii tierani romani sunt siliti a li platí spe-sele caletoriei pone la Temisiór'a, nu pentru alt'a de cātu numai ca să casce gurele pre acolo, ér' domni fõispani și atotu potintii deachisti să-si póta face merite inalte și să seduca pre Maiestatea Sa a crede, cum-cà: poporulu d'in Banatu este intru tôte indetultitu, fore ca să aiba alte dorintie, de cātu cele ale Deachistoru unguri, pe candu ei, sormanii de ei, suferu nedreptatife și batjocurile cele mai scarnave de la stapanitorii tempului de adi; dăcu déca le-ar scí Maiestatea Sa tôte aceste: óre ce ar dăce Elu?

B. De siguru déca ar scí imperatulu acestea, apoi ca unu monarcu bunu, dupa cum lu-cunóschemu noi, ar dăce catra vamesii acei'a: „*fugiti d'in aintea ochiloru mei voi secaturiloru, cari voiti să ascundeti de mine jadeverulu, și necasurile credintiosiloru mei!*“...

Meliti'a Redactiunei.

Dlu G. Iuhasu in C. — Amesuratu dorintiei tí s'a transmisu toti nri dela inceputulu anulu.

➡ Mai dispunemu de esemplare complete dela inceputulu anulu actuale.

Proprietariu, editoriu și redactoru diriginte: **Mircea B. Stanescu.** — Girante respundietoriu și coredactore: **Basiliu Petricu.**

P U B L I C A T I U N I.

STEFANU GYULAI

anuncia cu stima onor. publicu romanu, că
ASIEDIAMENTULU SEU de TIPOGRAFIA
l'a transpusu in localitatife casei celei nóue a lui *Winkler*, in coltiulu stratei comitatului.
Multiamindu ferbinte pentru gratiosulu patronagiu, cu deosebire on. publicu romanu, totu de odata reclama marinosulu spriginu și pre venitoriu pe lunga oferirea servitiiloru sele acurate și eftine.

Ma si-mai permite voi'a a incunoscentiá pre pl. t. dni notari comunali, că tipariturele trebuințioșe pentru comune se afla de vindiare in cantitate mare precum in tipografi'a sa, asiè dela dinsulu și in librari'a dniloru
frati **Bettelheim.**

Bibliografia.

In 1. maiu, a. c. a aparutu in Cernauti, in Bucovin'a, unu diariu politicu-economicu in limb'a germana, intitulatu „*Patriot.*“ Ése odata in septemana, Marti'a, și costa pentru Cernauti pre unu anu 5 fi., pentru cele-a-lalte tiere ale monarchiei 6 fi. val. aust. Acestu diariu se vede a aperá interesele Bucovinei, ale poporului romanu și ale besericei sale. I dorimu successu deplinu și lu-recomendamu partenirei calduróse a poporului romanu.

3—3.

Anontiu.

Pre cumu in anii trecuti, asiè și in anulu acest'a, me recomandu spre acceptarea de asecuratiuni in contr'a grindinei, cu conditiunile cele mai eftine Pr'in servitiulu meu celu solidu cunoscutu dejá genuralminte, sperezu că on. publicu me va onorá și in anulu acest'a cu increderea sa, cu atát'a mai multu, cu cātu on. publicu și pone acum'a neci d'in partea directiunei de asecuratiune neci pr'in interventiunea mea nu a remasu și nu va remanè neindestulitu.

cu tóta stim'a:

Scarlatu Liszka.

Comisionariu și agente generalu a mai multoru institute de asecuratiune.*)

*) Anulu trecut, candu grindin'a teribile nemiceise mai tôte campiele comit. Carasiu. Dlu **Scarlatu Liszka** a fostu unulu dintre comisionarii cei mai solidi, conscientiosu și promptu, in solvirea daunelor cauzate prin grindina, — deci lu-recomendamu onoratului publicu romanu, și in deosebi celoru d'in com. Carasiu.

REDACTIUNEA.